

Волкова В. В.

канд. екон. наук, доцент
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Осадчук А. І.

бакалаврант (здобувач вищої освіти)
ОП «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

РОЗВИТОК ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вступ. Особисте страхування є важливим сектором страхового ринку України. Через це важливо вивчити види особистого страхування, умови та фактори, що впливають на рівень особистого страхування. До того ж особисте страхування стикається з низкою проблем. Основними з них є нерозвиненість економіки загалом, низький рівень довіри споживачів, обмежений доступ до особистого страхування та відсутність стабільного функціонування вітчизняного страхового ринку.

Мета роботи – вивчити теоретичні та практичні засади розвитку послуг з особистого страхування і розробити рекомендації щодо підвищення їх якості.

Основна частина. Як відомо, в Україні найнижчий рівень життя в Європі. Як показує реальність, значна частина населення недоотримує зарплату і живе за межею бідності. До того ж система соціального захисту вразливих груп населення, що існувала протягом багатьох років, втратила своє значення, а нова система ще не розбудована повною мірою. Тому галузь особистого страхування набуває дедалі більшого стратегічного значення для зміцнення та розвитку національної економіки і є об'єктивно необхідним компонентом ринкової економіки.

Доцільно виділити такі функції особистого страхування в сучасних умовах: функція ризику, функція відшкодування збитків, функція запобігання страховим випадкам. *Функція ризику* характеризується тим, що страховик бере на себе відповідальність за наслідки ризику, передбачені договором або чинним законодавством. *Функція відшкодування збитків* громадянам і надання матеріальної допомоги притаманна страхуванню. *Функція запобігання страховим випадкам* є специфічною і передбачає широкий спектр заходів, у тому числі фінансування заходів щодо запобігання або пом'якшення наслідків аварій і стихійних лих.

Особисте страхування – важливий складник вітчизняного страхового ринку. Розглянемо розвиток страхового ринку в минулому. У 1991–2000 роках було ухвалено та затверджено перші закони, що регулюють діяльність страхового ринку. У період із 2001 до 2010 року відбувся перехід до нових стандартів і підходів до регулювання та розвитку ринку. Професіоналізм страхових компаній зріс, а конкуренція посилилася. Розглядаючи 2011–2020 рр., можна чітко стверджувати, що за цей період кількість страхових компаній стрімко зростала, що пов'язано з розвитком технологій, а ще страхові компанії почали працювати за стандартами

схожими до Європейських. Говорячи про 2020–2023 роки, можна чітко сказати, що ситуація змінилась. Пандемія COVID-19 та початок повномасштабного вторгнення змусили деякі компанії вийти з ринку страхових послуг, і загальна кількість компаній зменшилась.

Динаміку кількості страхових компаній у період із 2011 до 2023 року наведено в табл. 1. Треба зазначити такий момент: зменшення кількості страхових компаній свідчить лише про те, що на ринку з'явилися компанії, які не пропонують «класичні» страхові послуги.

Таблиця 1 – Динаміка страхових компаній за 2011–2023 рр.

Роки	Загальна кількість страхових компаній	в т. ч. СК «non-Life»	в т. ч. СК «Life»
2011	442	378	64
2012	414	352	62
2013	407	345	62
2014	382	325	57
2015	361	312	49
2016	310	271	39
2017	294	261	33
2018	281	251	30
2019	233	210	23
2020	210	190	20
2021	169	156	13
2022	139	127	12
2023	115	103	12

Джерело: складено автором на основі [1]

Як відомо, щорічно журнал Forinsurer оцінює страхові компанії за різними показниками. Отже, рейтинги компаній зі страхування життя в розрізі активів за 2022 рік наведено в табл. 2 [2].

Таблиця 2 – Рейтинг компаній страхування життя за 2022 рік за розміром активів

№	Назва компанії	Активи, тис. грн	Темп, %
1	ГРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя	2 861 448	5,3
2	Metlife	2 631 122	23,4
3	TAC	2 580 653	6,9
4	УНІКА Життя	1 189 332	10,6
5	PZU	819 687	18,2
6	Княжа Лайф Вієнна Іншуранс Груп	422 896	11
7	KD-Life	230 924	9,1
8	Forte Life	201 676	69,3
9	АСКА-Життя	188 731	0,4
10	АХА Страхування Життя	79 522	21,4
11	ІНГО Україна Життя	61 609	14,7
	Всього	11 267 600	12,1

Джерело: складено автором на основі [2]

За даними табл. 2 видно, що компанії «ГРАВЕ УКРАЇНА», «Metlife» та «ТАС» – трійка лідерів – мають приблизно однаковий розмір активів. Найменший розмір активів має «ІНГО Україна Життя». Найнижчий темп зростання активів має страхова компанія «Аска-Життя».

Отже, Україна має найбільший потенціал ринку особистого страхування серед країн Східної Європи. Проте, існує низка проблем, які уповільнюють розвиток цієї галузі страхування. До основних проблем належать [3, 4]: 1) недосконалість законодавчої бази; 2) недоліки податкової системи; 3) недостатнє регулювання страхового посередництва; 4) нерозвиненість економіки загалом; 5) низька платоспроможність населення; 6) відсутність привабливих інвестиційних інструментів для страхових компаній; 7) страхове шахрайство та фіктивне «перестраховання»; 8) залежність від світових лідерів перестраховання.

Висновки. Страховий ринок України потребує реформування з огляду на його поточний стан, соціальну значимість і високий інвестиційний потенціал, закладений у цій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Підсумки діяльності страхових компаній за 2008–2018 рр. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/Oglia dRinkiv/pidsumki_SK.pdf
2. Статистика страхового ринку в Україні. Сайт інформаційного агентства «Форіншурер». URL: <https://forinsurer.com/stat>
3. Вороніна О. О. Оцінка перспектив розвитку медичного страхування у регіоні. *Ефективна економіка*: електронне наукове фахове видання. 2016. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=9&y=2016>
4. Кацяруба Я. С., Ярош В. І., Громова А. Є. Тенденції розвитку особистого страхування на ринку страхових послуг України. *Економічні студії*: науково-практичний економічний журнал. № 3(21). Львів. Вересень, 2018. С. 90–92.

Підгаєць С. В.

канд. екон. наук, старший викладач
кафедри фінансів банківської справи та страхування
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Західноукраїнського національного університету

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ. Дивідендна політика підприємства є однією з ключових аспектів його фінансового менеджменту та взаємодії з акціонерами. Дивідендною політикою визначається механізм, за яким прибуток, що залишається у розпорядженні юридичної особи після здійснення розрахунків за своїми фінансовими зобов'язаннями, розподіляється між власниками підприємства або використовується як інвестиційний капітал розвитку самого підприємства.